

'Zwartbundel' van Saul van Messel over Westerbork Morgen is er weer een nacht

saul van messel

westerbork for ever

een bundel joodse poëzie
met tekeningen van ronald abram

ming van het educatieve centrum van de stichting Voormalig kamp Westerbork. Dick Dolman, voorzitter van de Tweede Kamer, sloeg het als eerste open en las:

*weezien met westerbork
nevelig drete
ondoorzichtig verleden
wie namen hier afscheid
voorgoed van hun heden
nevelig drete
ondoorzichtig heden
wanneer neem ik afscheid
ooit van dit verleden*

Door **Johan Poppen**

Onder deze over 28 zwarte bladzijden verspreide gedichten komen ook bekende regels voor, zoals *volkstelling 1860/kinderrijm*, eerder gelezen in 'Hou vreemd ik blief' (stichting Stellingwarver Schrieversronte, Oosterwolde, 1985). Daarin gebruikt hij woorden, rijmend op diverse plaatsen in Drenthe:

*in dertig plaatsen woonden toen joden
in ruinen/norg/in rolde/roden...*

De bij de nieuwste gedichten passende (acht) tekeningen zijn van Ronald Abram. Alleen jammer, dat de naast staande tekst een kwart slag gedraaid moet worden om te kunnen zien wat ze voorstellen.

De dichter verbleef van 20 juni 1953 tot 15 februari 1944 in barak 67 van kamp Westerbork (Durchgangslager), waar barak 60 van 29 september 1943 tot 1 februari 1944 als verblijfplaats voor de tekenaar diende. Beiden werden op laatstgenoemde data naar concentratiekamp Bergen Belsen gedeporteerd, van waaruit beiden in de zomer van 1945 repatrieerden.

„Na de oorlog ben ik er welgeteld tweemaal teruggeweest. Vooral de tweede keer was voor mij onvergetelijk”, schreef Meijer reeds in de bundel 'Drenthe' (Horizon-taal, het Drentse Boek, 1982). Het bezoek aan Westerbork inspireerde hem toen onder andere tot deze regels:

*spoorlijn Hooghalen
bloedsporen trekken
handschoenen aan
op mijn rails
is niets te zien*

Ook in 'Westerbork for ever' rijden (*langs de spoorlijn*) musische intuïties boordevol woord rusteloos in Van Messels dromen voort:

Tot ik wakker word
in hooghalen
daar zwijgen ze
in alle talen
De troost mag slechts schrijnend schraal he-
ten:

*bemoediging
mijn droom
die mij tobben zag
met drempelvrees
voor de dag
troostte mij
geheel onverwacht
met: morgen weer
een nacht*

Het laatste gedicht *westerbork* is het enige in Meijers moudertoal en in zien aigen spellen:

*zoo laank as muze
over mien woorn gaat
ain staarvling nog
dis toaie taal verstaat
ain druppel eulie
braant in eulielaamp
zo laank dicht ik/mien drint
over joen jeudnkaamp
Westerbork for ever dus.*

De bundel verscheen, als edition amicale, een produktie van Bariet Ruinen, bij Iwema BV (Assen).

▲ Het omslag van de bundel van Saul van Messel.

■ **HOOGHALEN** – Nieuwe joodse poëzie, wit op zwart gedrukt in de vorm van een cahier. De bundel 'Westerbork for ever' zou men dan ook een 'zwartboekje' kunnen noemen. De dichter Saul van Messel (dr. Jaap Meijer) liet een exemplaar ervan overhandigen bij de ingebruikne-